

Antisemitiska attityder i Sverige

En jämförelse mellan
2020 och 2025

Sammanfattning

Forum för levande historia har getts i uppdrag av regeringen att genomföra en nationell studie av antisemitiska attityder och föreställningar i den svenska befolkningen.¹ Syftet är att beskriva förekomst och utbredning, samt att analysera hur dessa attityder har utvecklats över tid. Studien syftar även till att undersöka samband mellan antisemitiska inställningar och olika bakgrundsfaktorer.

Kort om studien

Studien bygger på två enkätundersökningar genomförda 2020 och 2025 med i huvudsak samma frågebatteri, vilket gör det möjligt att göra jämförelser över tid. Samtidigt har enkäterna utvecklats genom tillägg av nya frågor, utformade utifrån ett fördjupat kunskapsläge. En stor del av de frågepåståenden som använts förekommer i identisk eller snarlik form i andra studier av antisemitiska attityder och föreställningar.

Enkäten år 2025 genomfördes av Statistikmyndigheten SCB på uppdrag av Forum för levande

historia och riktades till den svenska allmänheten. Urvalet omfattade 30 258 personer i åldern 18–74 år, varav 6 789 besvarade enkäten (22,4 procent). Datamaterialet har viktats för att spegla befolkningens sammansättning (se kapitel 3). Enkäten år 2020 genomfördes av Novus.²

Enkäterna innehåller huvudsakligen påståenden om attityder till, och föreställningar om, judar. Respondenterna fick ange i vilken grad de instämde i eller tog avstånd från dessa påståenden. I studien analyseras tre former av antisemitism: social distans till judar, traditionella och Förintelserelaterade antisemitiska föreställningar samt antisemitism relaterad till Israel (se kapitel 1). Dessa former speglar olika dimensioner av antisemitiskt tänkande, som kan omfatta både kognitiva och emotionella aspekter.

Frågepåståenden som återspeglar dessa former av antisemitism har sammanförts i tre index: ett *index för social distans*, ett *multidimensionellt antisemitismindex*, som omfattar traditionella och Förintelserelaterade föreställningar och ett *index för antisemitism relaterad till Israel* (se kapitel 3 och 4).

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Forum för levande historia (2023).

² Se Bachner & Bevelander 2021 för mer information om Novus panel och studien 2020.

I studien undersöks även inställningar till trakasserier mot judar samt till vissa specifika konspirationsteorier (se kapitel 4 och 5).

Genom att analysera svar på enskilda påståenden, olika index och samband med bakgrundsfaktorer, samt attitydernas styrka och utbredning, ges en bred bild av förekomsten av antisemitiska attityder och av förändringarna mellan 2020 och 2025 (se kapitel 4, 5 och 6). Av detta följer att förekomsten av antisemitiska attityder och föreställningar i befolkningen inte sammanfattas i ett enda mått i denna rapport.

Nedan sammanfattas undersökningens centrala resultat.

Ökning av antisemitiska attityder och föreställningar

Resultaten visar att attityder till judar i den svenska befolkningen förskjutits i negativ riktning mellan 2020 och 2025. Det handlar både om att andelen instämmanden i antisemitiska påståenden har ökat, och att andelen avståndstaganden har minskat. Förändringen omfattar samtliga tre former av antisemitism som undersökts vid båda mättillfällena: social distans till judar, traditionell och Förintelserelaterad antisemitism samt antisemitism relaterad till Israel. Detta innebär ett tydligt brott mot den utveckling som observerades i Forum för levande historias tidigare studie, där en minskning av antisemitiska attityder kunde konstateras mellan 2005 och 2020.

Ökningen av andelen som instämmer i antisemitiska påståenden är begränsad men genomgående. Den största förändringen är att färre respondenter tydligt tar avstånd från sådana påståenden. I alla tre antisemitismindex syns en förskjutning från svarsalternativet ”stämmer inte alls” till ”stämmer varken bra eller dåligt”, vilket delvis kan tolkas som en ökad acceptans av eller ambivalens inför antisemitiska föreställningar (se kapitel 4).

Ökad social distans till judar

Med social distans avses socialt avståndstagande från, och antipatier mot, judar. Detta har undersökts genom frågor om huruvida respondenten kan acceptera en jude som chef, granne eller familjemedlem. Det har även undersökts genom frågepåståendet ”Det skulle vara helt acceptabelt med en jude som statsminister i Sverige”.

Resultaten för 2025 visar att en stor majoritet, mellan 83 och 90 procent, i olika grad ställer sig positiv till en jude som granne, chef eller familjemedlem. I jämförelse med 2020 har dock denna andel minskat, samtidigt som andelen som i olika grad är negativt inställd har ökat något.

En majoritet är i olika grad även positiva till tanken på en jude som statsminister. Andelen som är entydigt positiv har dock minskat med 9 procentenheter sedan 2020, från 50 procent till 41 procent. År 2025 är 14 procent i olika grad negativa till att ha en jude som statsminister.

Färre tar avstånd från traditionell och Förintelserelaterad antisemitism

Till de traditionella antisemitiska motiven hör bland annat föreställningar som tillskriver judar som grupp makt och kontroll över politik, medier och ekonomi. Dessa motiv inbegriper även konspiratoriska föreställningar och bildar kärnan i mytbildningar om judiska sammansvärjningar.

Resultaten för 2025 visar att mellan 13 och 21 procent helt eller delvis instämmer i påståenden som ger uttryck för föreställningar om judisk makt och inflytande. Jämfört med 2020 har denna andel ökat något för flera av påståendena. Samtidigt syns en tydlig minskning av den andel som i olika grad tar avstånd. För påståendena ”Judarna har stort inflytande över medierna” och ”Judarna styr USA:s utrikespolitik” är minskningen 14 procentenheter.

Även för de två påståenden som uttrycker antisemitism i sammanhang som rör Förintelsen

kan en liknande förskjutning i svarsmonstret observeras. År 2025 instämde 12 respektive 14 procent i olika grad i dessa, en mindre ökning jämfört med 2020. Andelen som i varierande grad tog avstånd minskade tydligt. För påståendet ”Judarna utnyttjar nazisternas judeutrotning (Förintelsen) i ekonomiska och politiska syften” var minskningen 11 procentenheter.

Färre tar avstånd från Israelrelaterad antisemitism

Kritik av Israels politik är inte i sig antisemitism, men antisemitiska motiv och hållningar förekommer i sammanhang som rör staten Israel och Israel-Palestinakonflikten (se kapitel 1).

För flera av de påståenden som användes både 2020 och 2025 har andelen som i olika grad instämmer ökat något, samtidigt som färre tar avstånd. För påståendet ”Svenska judar är mer lojala med Israel än med Sverige” minskade till exempel andelen som tog avstånd från 38 procent år 2020 till 22 procent år 2025.

För påståendet ”På grund av Israels politik tycker jag allt mer illa om judar” ligger resultatet på en snarlik nivå som 2020. År 2025 instämde 6 procent helt eller delvis i påståendet och 69 procent tog i olika grad avstånd. I 2025 års undersökning inkluderades även påståendet ”Med tanke på Israels politik kan jag förstå varför en del människor ogillar judar”. Det var 26 procent som helt eller delvis instämde i det påståendet och 35 procent som i varierande grad tog avstånd. (För en diskussion om möjliga orsaker till skillnaderna i resultaten för dessa två påståenden, se kapitel 4.)

Generell attitydförändring mellan 2020 och 2025

En fördjupad regressionsanalys visar att den genomsnittliga nivån av antisemitiska attityder och föreställningar i den svenska befolkningen ökade mellan de två mättillfällena, 2020 och 2025.

Förskjutningen i negativ riktning omfattar både fler instämmanden i antisemitiska påståenden och färre avståndstaganden. För det multidimensionella antisemitismindexet, som inbegriper traditionella och Förintelserelaterade attityder och föreställningar, samt för indexet som mäter Israelrelaterad antisemitism uppgår ökningen till 15 procent under perioden. Motsvarande ökning för indexet som mäter social distans, det vill säga antipatier och socialt avståndstagande till judar, är 16 procent.

Vid kontroll för olika bakgrundsfaktorer såsom kön, ålder, utbildningsnivå, födelse-region, religionstillhörighet, boenderegion och sympatier i Israel-Palestina-konflikten framgår att ökningen kvarstår även när hänsyn tas till skillnader i respondenternas bakgrundsförhållanden. Den observerade ökningen kan alltså inte entydigt förklaras av förändringar i enskilda variabler, utan speglar en mer generell attitydförändring i den svenska befolkningen (se kapitel 6).

Attityders intensitet och spridning

I likhet med 2020 års studie analyserades resultaten från 2025 även utifrån ett så kallat elastiskt synsätt (se kapitel 5). Denna analys fångar intensiteten i antisemitiska attityder och föreställningar och ger därmed en mer heltäckande bild av deras skiftande styrka i befolkningen. Metoden gör det möjligt att beskriva dessa attityder och föreställningar utifrån olika nivåer av intensitet och spridning i befolkningen.

Antisemitiska attityder bedöms ha en starkare intensitet när mer än hälften av frågepåståendena i ett index får ett instämmande svar. De bedöms ha en svagare intensitet när fler än ett, men högst hälften av påståendena i ett index

får instämmande svar. Ett enskilt instämmande kategoriseras inte som en antisemitisk inställning, men kan indikera en latent antisemitisk attityd (se kapitel 3 och 5).

Ökning av starkare antijudiska attityder

Resultaten för indexet för social distans visar att drygt 80 procent inte uttryckte något socialt avståndstagande gentemot judar. Samtidigt hyste 4 procent antijudiska attityder med starkare intensitet, vilket är en fördubbling jämfört med 2020. Även andelen som har antijudiska attityder med svagare intensitet har ökat. Andelen med ett eller inga instämmanden har minskat, vilket visar på en förskjutning på skalan från färre till fler instämmanden mellan 2020 och 2025.

67 procent av respondenterna instämde inte i något av påståendena i det multidimensionella antisemitismindexet, som omfattar traditionella och Förintelserelaterade antisemitiska föreställningar. Samtidigt hyste 7 procent en antisemitisk inställning med starkare intensitet och 15 procent en inställning med svagare intensitet. Jämfört med 2020 har andelen med både starkare och svagare antisemitiska attityder ökat, medan andelen som inte instämmer i något påstående i stort sett är oförändrad.

Strax under 60 procent instämde inte i något av påståendena i indexet för Israelrelaterad antisemitism. Samtidigt hyste 6 procent en Israelrelaterad antisemitisk inställning med starkare intensitet och 12 procent en inställning med svagare intensitet. Jämfört med 2020 har andelen med ett instämmande ökat, medan andelen som inte instämmer i något påstående har minskat. Sammantaget visar resultaten gällande Israelrelaterad antisemitism en tydlig förskjutning mot fler instämmanden, och förändringen är större än i de övriga indexen.³

³ Jämförelsen av resultaten för Israelrelaterad antisemitism mellan 2020 och 2025 beskrivs inte utifrån nivåer av intensitet då det baseras på 2020 års index som endast bestod av tre påståenden. Se kapitel 3 och 5.

Jämfört med 2020 visar resultaten på en generell förskjutning mot fler instämmanden i antisemitiska påståenden.

Maximal spridning

Den elastiska analysen gör det även möjligt att uppskatta den maximala spridningen av antisemitiska föreställningar i befolkningen. Beräkningen baseras på samtliga svar med minst ett instämmande i respektive index.

Det ska understrykas att maximal spridning inte utgör ett mått på andelen antisemitiskt inställda, utan ska förstås som en uppskattning av den andel av befolkningen inom vilken judar och andra skulle kunna möta antisemitiska attityder och föreställningar. En sådan uppskattning är särskilt relevant vid tolkningen av resultat som rör svenska judars erfarenheter och upplevelser av antisemitism.

Resultaten indikerar att spridningen varierar beroende på vilken form av antisemitism som undersöks. Den maximala spridningen av socialt avståndstagande till judar uppgår år 2025 till 18 procent, medan motsvarande spridning av

traditionella och Förintelserrelaterade attityder i befolkningen uppgår till 33 procent och för Israelrelaterade antisemitiska attityder till 43 procent (se kapitel 5).

Det ska också betonas att personer som hyser antisemitiska uppfattningar inte nödvändigtvis ger uttryck för dessa. Samtidigt bör det framhållas att även enstaka uttryck för antisemitiska föreställningar – oavsett om de är oreflekterade eller saknar fientlig avsikt – kan vara kränkande och väcka obehag.

Samband mellan antisemitiska attityder och synen på trakasserier mot judar

Ett viktigt tillskott i 2025 års studie är analysen av respondenternas inställning till judars utsatthet för antisemitiska trakasserier. Resultaten visar att en stor majoritet uppfattar trakasserier mot judar som oförsvarbara. Men resultaten visar också att det finns en minoritet som i olika grad rättfärdigar eller relativiserar antijudiska trakasserier, exempelvis genom att hänvisa till Israels politik.

Analysen visar ett tydligt samband mellan antisemitiska attityder och benägenheten att rättfärdiga trakasserier mot judar. Ju starkare intensitet i antisemitiska föreställningar, desto större är sannolikheten att respondenten också uttrycker ett rättfärdigande av trakasserier. Sambandet är särskilt tydligt i relation till antisemitism relaterad till Israel, där även attityder med svagare intensitet är kopplade till en ökad acceptans för trakasserier.

Attityders samband med bakgrundsfaktorer

Analysen av bakgrundsfaktorer visar att antisemitiska attityder i den svenska befolkningen år 2025 samvarierar med flera individuella bakgrundsvariabler och värderingsrelaterade faktorer. I analysen används referenskategori, det vill säga en grupp som andra grupper jämförs med (se kapitel 6).

Sammantaget visar resultaten för 2025 att antisemitiska attityder och föreställningar förekommer i olika segment av befolkningen, om än med skiftande omfattning beroende på form. Det kan konstateras att de är mer utbredda i vissa delar av befolkningen än i andra. Det innebär dock inte att förekomsten av antisemitiska inställningar kan reduceras till dessa grupper.

Ålder, kön och utbildningsnivå har betydelse

Högre ålder är genomgående relaterad till högre nivåer av antisemitiska attityder, medan högre utbildningsnivå är förknippad med lägre nivåer för socialt avståndstagande och antipatier mot judar. Kön har också betydelse. I resultaten för 2025 uppvisar kvinnor genomgående en något lägre benägenhet än män att bära på antisemitiska attityder.

Bakgrund, religionstillhörighet och vänskap spelar roll

Respondenter födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar samt personer födda i EU och övriga Europa (i båda fallen med undantag för Norden) samt födda i Afrika, Asien och MENA (Mellanöstern och Nordafrika) uppvisar högre nivåer av traditionell och Förintelserrelaterad antisemitism jämfört med personer födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar. Bland personer födda utanför Europa är sambanden särskilt tydliga för respondenter födda i MENA-länder och i Asien.

Personer födda utanför Europa, med undantag för Nord- och Sydamerika, uppvisar även en högre benägenhet till socialt avståndstagande och antipatier mot judar jämfört med personer födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar.

Personer med muslimsk religionstillhörighet har i genomsnitt tydligt högre nivåer av antisemitiska attityder jämfört med referenskategori, det vill säga personer utan religionstillhörighet. För kristna och personer med andra religionstillhörigheter ser vi inga skillnader jämfört med referenskategori.

Att ha en judisk vän framträder genomgående som en faktor som är kopplad till lägre nivåer av antisemitiska attityder och föreställningar.

Samband med konspiratorisk läggning, värderingar och partisympatier

Resultaten för 2025 visar att värderings- och attitydmönster har samband med antisemitiska attityder. Särskilt tydliga är sambanden med konspiratorisk läggning samt med högerauktoritära attityder. Även negativa attityder till invandrare, sexistiska föreställningar och vänsterauktoritära attityder är relaterade till högre nivåer av antisemitiska attityder och föreställningar.

Resultaten visar också på ett samband mellan partisympati och antisemitiska attityder. Det

finns en tydligt högre benägenhet att hysa antisemitiska föreställningar bland dem som sympatiserar med Sverigedemokraterna samt med ”annat parti” utanför riksdagen, jämfört med dem som sympatiserar med referenskategorierna, det vill säga Socialdemokraterna.⁴ Resultaten indikerar samtidigt att partisympatier hänger samman med de attityd- och värderingsindex som har inkluderats, vilka har större förklaringskraft när samtliga faktorer beaktas.

Resultat som rör antisemitiska attityder bland partisympatisörer bör av uppenbara skäl inte förväxlas med frågor som gäller eventuella problem relaterade till antisemitism inom politiska partier.

Sympatier i Israel-Palestinakonflikten

Vad gäller samband med sympatier i Israel-Palestina-konflikten visar resultaten på en tydligt lägre benägenhet att hysa antisemitiska attityder bland dem som främst sympatiserar med Israel eller har sympati för både Israel och Palestina. Personer som främst sympatiserar med Palestina har en högre sannolikhet att hysa Israelrelaterade antisemitiska attityder jämfört med referenskategorierna (de som svarat ”vet inte”).

Orsaker till ökningen

Studien visar att det har skett en förskjutning av antisemitiska attityder i negativ riktning mellan 2020 och 2025. Orsakerna till denna förändring är svåra att fastställa, men det är rimligt att anta att den är ett resultat av flera samverkande faktorer. Det ter sig sannolikt att de observerade attitydförändringarna har ett samband med den förstärkta antisemitism som har noterats i Europa efter Hamas terrorattack i Israel den 7 oktober 2023 och det efterföljande kriget i Gaza, och som även lämnat avtryck i Sverige.

Samtidigt vet vi inte när attitydförändringen började. Redan före oktober 2023 uppgav en majoritet av svenska judar, i en undersökning genomförd av EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA), att antisemitismen hade ökat under de senaste fem åren.

Ytterligare en faktor som bör vägas in är sociala mediers betydelse för spridning, förstärkning och normalisering av antijudiska budskap.

Vidare bör hänsyn tas till antisemitismens funktion som politisk mobiliseringskraft, särskilt i relation till samtida konflikter, geopolitiska spänningar, samhällsomvandlingar och ekonomiska kriser. I sådana kontexter erbjuder antisemitiska konspirationsteorier förenklade men falska ”förklaringar” till komplexa skeenden, något som underlättas i en informationsmiljö där desinformation och konspiratorisk propaganda är utbredd.

Kompletterande studier

För att få en mer heltäckande bild av hur antisemitism som företeelse och samhällsproblem tar sig uttryck och förändras över tid krävs att resultat från attitydundersökningar kompletteras med studier av andra aspekter av problemet. Det gäller inte minst analyser av utvecklingen av hatbrott och incidenter, spridningen av antisemitiska budskap i sociala medier, antisemitismens närvaro, roll och funktion i specifika politiska och politisk-religiösa miljöer, samt judars utsatthet för antisemitism och de konsekvenser detta medför.

⁴ Valet av sympatisörer till Socialdemokraterna som referenskategori baseras på att de utgör den största gruppen respondenter i vårt material och motsvarar den nuvarande partipolitiska fördelningen i riksdagen.

